

Prof. Yusuf AKÇURA

Yusuf Akçura 2 Aralık 1876'da doğdu., Türkçülük akımının önde gelen düşünür ve tarihçisidir. Harbiye Mektebi'nde okudu. 1897'de darbe girişimlerine katıldığı için tutuklandı. Taşkıyla Divan-ı Harbi kararı ile müebbet kalebentlik cezasına çarptırıldı. Karar sonrasında Padişah fermanı ile Trablusgarp'a sürüldü. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 1899'da yaptığı girişimler sonucu Trablusgarp kenti içinde serbest dolaşma izni aldı. Kısa bir süre sonra da Fransa'ya kaçarak, Paris'teki Jön Türkler'e katıldı; burada Siyasal Bilgiler yüksekokuluna devam etti. 1903'te "Osmanlı Devleti Kurumlarının tarihi Üstüne Bir Deneme" adlı teziyle okulu bitirerek Rusya'ya döndü. Kazan'da öğretmenlik yaptı. Bu dönemde Mısır'da çıkan Şura-yı Ümmet ve Türk gazetelerinde çok sayıda imzasız makalesi yayımlandı. Bunlar içinde, 1904'te Türk Gazetesinde çıkan "Üç Tarz-ı

Siyaset" başlıklı dizi makale özel önem taşır. Bu makalede imparatorluğun önündeki seçeneklerin "Osmanlıcılık", "Panislamizm" ve "ırk esasına müstenit Türk Milliyetçiliği" olduğu, bunlardan en uygununun da sonuncusu olduğunu belirtiyordu. Akçura, II. Meşrutiyet'ten sonra İstanbul'a geldi. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Darülfünun'da ve Mülkiye Mektebinde siyasal tarih dersleri verdi. Türkçülük akımına daha çok düşünce düzeyinde katıldı. Türk Derneği ve Türk Ocağı'nın kurucuları arasında yer aldı. Türk Yurdu'nun başyazarı ve editörü oldu. Akçura, Osmanlı Türkleri ile Osmanlı Devleti dışındaki Türklerin yalnız dil ve tarih alanındaki ortak geçmişlerine dayanarak bir birlik yaratamayacaklarını savundu. Önemli eserleri arasında; "Üç Tarz-ı Siyaset", "Ali Kemal" ve "Ahmed Ferid" beyleri cevaplarıyla birlikte (1907; yb 1976), "Şark Meselesine Dair tarih-i Siyasi Notları"(1920), "Muasır Avrupa'da Siyasi ve İctimai Fikirler Cereyanları"(1923), "Siyaset ve İktisat hakkında Birkaç Hitabe ve Makale" (1924), "Osmanlı İmparatorluğunun Dağılma Devri"sayılabılır. Ayrıca Türk Yılı(1928) adlı derlemesi Türkçülük hareketinin kaynaklarını ve gelişimini inceleyen kapsamlı bir çalışmadır. Mevkufiyet hatıraları ise (1914) Rusya'daki etkinlikleri ve tutukluluğu üzerine bilgi verir. Hakkında en önemli yapıt, François Georgeon'un Aux Origines du Nationalisme Turc; Yusuf Akçura (1980) adlı kitabıdır. Yusuf Akçura 12 Mart 1935'de İstanbul'da öldü.

Yusuf Akçura'nın kendi kaleminden çıkan hâl tercümeleri şunlardır:

1 — 1905 de Osmanlı türkçesi ile "'Mevkufiyet Hatıraları" (I. Duma'ya (Parlamentoya) seçilmesini önlemek için bahane ile tevkifi).

2 — 1911 de "Başımdan geçenler" O renburg'da Matbaai Hüseyiniye'de basılmıştır.

3 — "Defter-i A'malim" Harbiyede I. defa tutuklu iken yazılmıştır. Birinci defter çocukluk hatıralarını kapsar. II. defter kaybolmuştur. Rahmetli yazar ve millet hadimi Muharrem Feyzi Tugay, Akçura'nın rahmetli eşi Selma Hanımefendiden I. defteri alarak "Yusuf Akçura'nın Hayatı ve Eserleri" adlı kitabını yayınlamıştır (1937 de hazırlanan eser, Akçura'nın vefatından on yıl sonra 1944 de Zaman Kitabevi tarafından yayınlanmış olup 141 sahifedir).

4 — Türk Yılı'nda kısa bir hâl tercümesi. M. F. Togay zikri geçen eserinde Akçura'yı şu cümlelerle tanıtır: "Yusuf Akçurayalnız Türkiye'nin değil, bütün Türk dünyasının malı olmuş bir varlıktır. Dahilde ve hariçte Türklüğü hayatım her zaman tehlikeye koyarak zindan ve mahbeslerin her türlü izdir ap ve işkencelerini göz'önüne alarak son nefesine kadar çalışmış fedakâr bir Türk müverrihi idi".

Y. Akçura, "Şeyhuhet = ihtiyarlık" sayılmayacak, topu altmış yıllık ömründe yalnız

Osmanlı İmparatorluğunu değil bütün dünyayı sarsan vak'aların tanığı olmuştur.
1877 (1293) Osmanlı - Rus Harbi,
1897 Yunan Harbi,
1904 Rus -Japon Harbi,
1911 Trablus Harbi,
1912 Balkan Harbi, 1914 - 18 I. Cihan Harbi,
1919 - 21 İstiklâl Harbi, arada isyanlar ve inkılaplar.
Y. Akçura, kendisini Akçura yapan gerçek benliğini bu mücadeleli devirde bulur. O, Türkiye'nin son kale olduğunu ve Türklüğün bir bütün teşkil ettiğine çoktan inanmıştır. Bu yalnız duygusal bir düşünce olmayıp, ilmî kanaat düzeyine ulaşmıştır. O, son nefesine kadar milletin savunucusu olmuştur.

Eserleri:

Yusuf Akçura'nın makalelerini de içine alan tam bir bibliyografyası henüz yoktur. M. F. Togay'ın da veciz bir şekilde ifade ettiği gibi "Türk Yurdu, Akçura; ve Akçura Türk Yurdu" demektir. Onun "Kazan Muhbiri", Orenburg da çıkan "Vakit", Kırım'da çıkan "Tercüman" gazeleri ile Orenburg "Şura" ilmî dergisi v.b. çıkan makelcleri ile Türkiye'deki, Mısır'daki, Fransa'daki yayınlarının bibliyografyasını, genç kütüphanecilerimiz bir tez olarak hazırlayabilir. Biz burada eserlerinden bir kısmını hatırlatmakla yetineceğiz:

— İlk Büyük Türk Tarihçisi, Kazan'ın Sahabettin Mercanî, Musavver Malûmat Gazetesi, 2 Ocak 1897.

— Osmanlı Saltanatı Müessesatının Tarihine Dair Bir Tecrübe, 1903. Paris Ulûmu Siyasiye Mektebi Doktora Tezi, Fransızca, (Üçüncü mükâfatı kazanan bu eserin medhal kısmı 1914 de Bilgi Dergisi I. ve 2. sayılarında yayımlanmıştır).

— Üç Tarzı Siyaset, Türk Gazetesi, Kahire, 1905. P. Krisal'in 1912 yılı Mayıs 14 de çıkan Fransız Mecmuası "İslâm âlemi" tanıtır.

— Ulûm ve Tarih, Kazan 1906 (Kazan'daki "Medrese-i Muhammediye" de okuttuğu dersler).

— Alimcan-el Barudi Tercüme-i hali (eski harflerle), Kazan, Şeref Matbaası, 1907. 64 sahife.

— Kazan Muhbiri'ndeki Makaleleri, 1908.

— 3 Haziran Vak'ai Müessifesi, Kerimof ve Hasimof Matbaası, Orenburg 1907.

— Defter-i A'mal (Muharrem Feyzi Togay; Yusuf Akçura ve Hayatı, 1944 İstanbul'da elyazmasından aynen yayımlandı).

— (Paris'te Ahmed Rıza Bey tarafından türkçe yayınlanan "Şurayı Ümmet" ve Fransızca "Meşveret" gazetelerindeki makaleleri).

— Eski Şurayı Ümmet de çıkan makalelerinden (Eski harflerle), Tanin Matbaası, 17 Ekim 1329 (1913).

— Kader, 9 Mayıs 1902.

— Glohofski'nin Nutku Üzerine Mütalâa, 21 Haziran 1902,

— Bir Tavsiye, 3 Kasım 1902,

— Şark Meşelerine Dair, 7 ve 31 Aralık 1902,

— Nur ve Zulmet, 29 Ocak 1903,

— Rusya İntilâline Dair,

— Türk, Cermen ve İslav Halkları Arasındaki Tarihî Münasebetler, Kadir Matbaası 1330 (1914).

— Rusya'daki Türk - Tatar Müslümanların şimdiki Vaziyeti ve Emelleri, 1916 Lusanne, İsviçre (Fransızca).

— Muasır Avrupa Siyasî ve İçtimaî Fikirler ve Fikrî Ceryanlar, Büyük Millet Meclisi Hükümeti Maarif Vekâleti Yayınları, 1339 (1923) (İslâv ittihadı pek vakıfane tahlil edilmiştir. Hürriyet, müsavat, ve adalet islâmiyetin esaslarıdır. Sosyalizm de yeni birşey değildir).

— **Siyaset ve İktisad, Hilmi Kitabevi, İstanbul 1924, 221 s. (İstiklal Harbine ve kurtuluşa tesadüf eden günlerdeki hitabe ve makaleleri):**
Cihan harbine iştirakimiz ve istikbalimiz (nutuk).

İlk Ankara tahassüsâtından bir mülakat,
Celâdet gösterdiğimiz,
Vazifemiz ve bir vazifeniz,
İktisadiyat ve firkalar,
Cihad-ı Ekber'e dair,
Milliyetçilik ve halkçılık,
Türk Milliyetçiliğinin iktisadî menşeleri,
Milliyet ve maişet.

- Türk ve Tatarlar birdir ve medeniyete hizmet etmişlerdir, Altın Armağan I. sayı.
- Türklük, Altın Armağan, Sayı. II.
- Türk Yılı, 1928. (Türkokakları adına neşredilmiştir).
- Tarih Yazmak ve Okutmak Usulleri, I. Tarih Kongresi, 1932.
- Osmanlı İmparatorluğunun Dağılma Devri (Eser 15 Şubat 1934 de yazılıp bastırılmış, bir sene sonra da hayata veda etmiştir. Eserin ikinci baskısı Maarif Vekâletince yapılmıştır). 174 sah. ve resimler, planlar.
- Şark Meselesine Ait Tarihî Notlar, (Erkânı Harbiye Mektebinin ikinci sınıfındaki takrirleri) Erkânı Harbiye Mektebi Külliyyatı, No. 12, Kasım - 1936.

* **Kaynak:** *Türk Tarih Kurumu: Kuruluş Amacı ve Çalışmaları / Fahri Çoker.- Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1983.- (Türk Tarih Kurumu Yayınları XVI.Dizi-Sa. 48)*